

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

**Sancti iohannis Chrisostomi libellus cuius est titulus
Neminem ledi nisi a semetipso**

Johannes <Chrysostomus>

[Paris], 1494

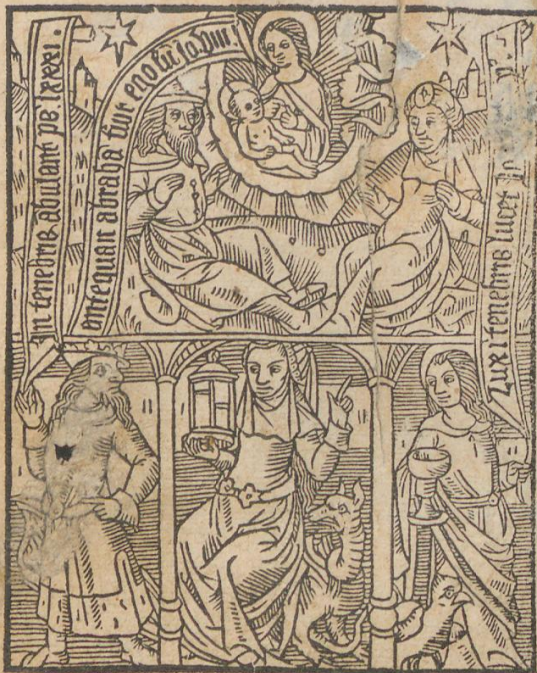
[urn:nbn:de:hbz:5:1-235480](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-235480)

Prime causa flagellij dicitur
ma

[Pern] Guy Marchand

cop. 1695

¶ Sancti iohannis

Chrysostomi libellus cuius est titulus Neminem
 ledi nisi a semet ipso. Prefatio

752

f Cio q̄ crassioribus quibuscūq̄ et p̄ntis
 vite illecebris inbiantibus atq̄ ijs qui
 p̄ oia terre adherēt et voluptati pprie
 libidiniq̄ deseruiūt. nec spiritalē sēsuz
 cāpere queunt. nouus videat hic sermo n̄r ac mi-
 rus. Et iridebūt nos fortasse. q̄ i ipsa statim tituli
 fronte incepta satis et que nulli videat verissimī-
 lia proponimus. Sed non ob hoc nos a p̄posito
 cessabimus. Quinimo q̄ ipso ad consignaanda et
 oimodo comprobāda que promissimus perurge-
 bimur. Si tamen paululū nobis in principijs pa-
 ciencie tribuant. ij quibus absurda videntur esse
 que loquimur. nec in exordijs obturbēt dicētem
 sed sinez p̄posite orōnis expectant. Scio enim
 q̄ post hoc nobiscū stabunt. notantes semetip̄os
 prioris erroris. et (vt dī) palinodiam canēt. ac ve-
 niā postulabūt: pro eo q̄ minus rectam nūc vsq̄
 rerū tenuere sūiam. Insuper et graciā nobis ha-
 bebunt. sicut egri quiq̄ medicis recuperata sani-
 tate. Nolo igr̄ michi igeras op̄inonē nunc illā q̄
 ap̄ te hactenus inueterata p̄manit. Sed expec-

7 eo

ta paululū orōis huius nre luctamen. et tūc scōs
q̄ rectā pposito negocio sniam dabis. Ubi spino
sis opionibz que apō te sūt rōnū que a nobis da
būtur false refecatis rectū iudicādi tramitē potu
eris itueri. Qm̄qdē z iudices scī huius negocio
rūq̄ coim: eciam si vehemēter viderint eū q̄ pri
mas negocij partes psequitur perorārē. z largis
simis dicēdi fōtibus inūdantē: expectāt tñ eciam
respōdentes ad hāc prosecutionē. et audiūt cum
paciēcia. nec prima allegatōe mouētur ad senten
ciā proferendā. eciam si iustissima videātur esse q̄
dicta sūt. seruatur em̄ eciam apud audiētiā eoz
scōs quoq̄ integer dicēdi locus Qñquidē hec est
iudiciū disciplina prius ex vtraq̄ pte cām diligēter
cognoscere. et ita sniam promulgare.

¶ Scdm̄ vulgārē quorū opionē cōfu
sa sūt om̄ia. nec quicq̄ recti iustiq̄ iter
homines seruatur.

i Situr quia z nobis in pñti negocio prima
oratiōis pars profecuta est: iueterata apō
plurimos z radicata multi temporis opinio: que
per oēm pene orbem terre perorat z astruit: con
fusa esse om̄ia. nec aliquid recti iustiq̄ seruari in
rer homines posse. Quotidie em̄ videmus. ledi q̄
plurimos z affligi z opprīmi: cū omni in iurta. hu
miles z īfimos a potētibz et fortibus: paupiores
a ditioribz inuadi. Et sicut nō est possibile nume

153 2
rare fluctus maris: ita nec is q̄ affligitur z iniuri
am patiūtur possūt nūero pphēdi. Quibus neq̄
leges vllē subueniunt: neq̄ iudicium metus: neq̄
vlla vis alia morbū hūc potest a p̄uicie cohibere.
Quūmo z augēt p̄ dies singlos flet⁹ et gemitus
malorū sēp increſcit. Ipsi em̄ iudices q̄ ad hec re
primēda cōstituti sūt: grauiōres tēpestates z p̄u
cissiores suscitāt morbos. Et intātum labeſ mali
huius augēt: vt nōnulli felices z stulti ī id insani
e pruperit: vt etiā diuinā p̄iis puidēciā culpēt
Uidētes eū qdā q̄ honestū z placidū vite p̄posi
tū gerit: interdū trahi ad iudicia. vinciri. p̄turba
ri ac pati extrema oīa. Proteruū vero et iprobū
z pessimi p̄positi viz augeri diuicijs potēcia. ho
norib⁹ cumulari. terribilē oīb⁹ fieri. et īnumeris
modis excruciare et affligere ac pedibus (vt ita
dicā) cōterere bonos z honestos viros. Hec autē
īniqua atq̄ iniusta īqualitas non solū in vrbi
bus sed et in agris: et non solum in terra sed et ī
mari cōmittitur et exercetur.

¶ Propōitur neminem posse le
di ab alio. sed a semetipso. quid sit
ledī. et a quo ledī quis potest.

¶ um ergo hmōi apō plurimorū mētes fera
tur opīnio orōe verū de p̄suasiōis asserta
necessario cōtra hec hienī nūc ītroducīt sermo.
agones habīturus: quatin⁹ false bul⁹ opīnio us

quibus antiquas delicias et subruat sedes. Licet le-
gitur (vt supius diximus) nouū qđ afferim⁹ vide
at ac mirū: hoc tñ pollicemur: qđ volētibz his que
dicūtur diligenter intēdere: vera bec nra z vtilis
videatur assertio. Hoc igit ē qđ hic sermo noster
pollicetur ostēdere. Sz queso vos nullus pmo
turbetur auditu. Neminē posse ledi ab alio nisi a
semetipso. Verū (vt planior sermonis huius in-
telligencia et apercioz detur) Pmo discuciamus
qd ē hoc ipsū ledi, z erga quā materiā quā ve sub-
stāciā ledi cōtingat vnūquēqz. Sz h ita demū luci-
dus fiet: si pri⁹ qđ sit i hoīe virtus z vbi sit requira-
m⁹. Tūc em veri⁹ apparebit: vñ z quomō ei acci-
dat ledi, z i quo videat ledi. nec tñ ledat. idqz exē-
plis adhibitis clari⁹ demōstrabimus. Qđ qđ ē in
rebz hz aliqd vñ corūpi possit ac ledi. verbi grā,
ferrū erugo ledit. lanā tinea, greges ouīū lupus
vinū aceti pmutatio. dulcedinez mellis amaritu-
do corūpit. rubigo segeti nocet. grando vineam
ledit. virgulta ac diuersa plātaria locustie ac bru-
ci exercitus vastat/ z siglis qbusqz corporibz (ne
enumerādo oīa. lōgius pducatur oīo) varie mor-
borum species inferunt corruptelam.

¶ Animi virtutē nullo alioq nobis
metipsis ledi, qđ nec paupertas, nec
damna, nec mors virtuti nocent.

f Itur igit vnū qđqz eoz hz quo noceri possit

754 3
et status eius icolumistasq; corrupti. requiramus
nunc quid illud sit quo virtus quoq; ai ledat ac vitie
tur humani. Alij qdā alia opinant. Oportet enim et iā
falsas opiniones adducere in medium. cōfutatq; eis. vt
seueritas habeat edocere et omnē euidenter. qd nocere no
bis vera noxia nōo ali⁹ pōt. nisi nosmetipsi. alij igit
putant: qd noceat homini paupertas alij calūnie at mors
in his eē cūctas hominū miseriae deflēt. mltasq; mise
ratione dignos dicūt eos qd in his positi vidēt. ac la
criabiliter q̄rūt. dicētes adiūcē. qd mali ppestus
ē ille. subito direpta ē ei vniuersa sba. Et ali⁹ rur
sū de alio. ille egrotat grauissima egritudine. et des
perat a medicis. Ali⁹ qd in vinculis hētur deflet. Ali
us eos qui patria carēt et in exilia ppulsi sūt. Ali
us eos qd in seruitutē ex libertate redigūt. Alius
eos qd ab hostibus depdati atq; in captiuitatē duc
ti. Ali⁹ eos qd naufragio direpti sūt. vel icēdio cō
flagrarūt. vel ruiuis oppsi sūt. Isti oēs plāgūtur
lugēt et flēt ab hominibz. Si vero qd male agūt et neq̄
viviūt. a nullo peit⁹ flēt. Sz (qd ē infelici⁹) frequēter
isti laudāt ab hominibz. et bti dicūt: qd certe toti⁹ ma
li cā ē. Age iā nūc (si tñ vt ab initio depcati sumus:
nōo obturbet dicēte) ondamus: qño nichil horū
que supra dixim⁹ nocere prudēti viro potest. nec
corrūpere. ai virtutē. Quid enim (dic mihi) ei qui
facilitates calūniatoribz vel latronibz obsessus et
miserit: huiusmodi dāna leserūt animi virtutem.

Que ē animi v̄tus ex singlarū rerū
cōparatiōe. ⁊ p̄ Job. Adā. Ap̄los. La
zarum. Jos̄ ph. Abel. probat.

Ed (si videt̄) prius describam⁹ (vt p̄posui
m⁹) q̄ sit aī v̄tus. atq; (vt euident̄) possit ag
nosci) p̄iecturā ⁊ silitudinē ex corporeis substā
cijs capiam⁹. v̄bigra. Equi q̄ sit v̄t⁹. nūq̄d videbi
tur i argēteis frenis. p̄uichisq; tapetibz. ac serie
cis phaleris gēmatīs iubaq; aureis in̄ texta funi
clis. eq̄ virt⁹ ⁊ magnificēcia iudicari: an i veloci
tate curs⁹ ⁊ fortitudie pedū gressusq; cautella ac
pectoris firmitate cūctis q; q̄ at cōficiēdo itinēri
apta ducūt. at p̄lis pagēdis. vt vl̄ iteritus hostē
petat. vel i aduersis p̄p̄riuz possit exicio liberare
fessorē. Nō ē certū est i his poti⁹ eq̄ v̄tutē q̄ i illis
de q̄bz supradictū ē declarari Quid aut̄ ⁊ reliq; aī
aliū: nō ē i eo oīs. p̄bitas hēbit. si vel ferre one
ra fortit̄ vl̄ robusta possūt mouē carpenta. Nūq̄d
voīēs. p̄bare aīal: ad ea respicit q̄ ei supposita vi
derit: an (vt dixim⁹) si mēbris. si pedibz. si vnglis
validū sit īspiciet: Et itēz. si vineā p̄bare volum⁹
nūq̄d ad h̄ aspiciam⁹: si latos hēat pāpinos at̄ fla
gella diffusa: an illō magis aspiciamus: si dēsiōr ei
fruct⁹ sit ⁊ v̄ua fecūdiōr: Silit ⁊ de oliua ⁊ de aī
is h̄mōi arboribz p̄tēplamur. J̄s̄ ecia eod̄ mō de
hoībz agam⁹. discuciētes. q̄ at vbi sit v̄a hoīs v̄t⁹.
Et tūc ledi eū putem⁹. cū i ip̄a fuerit les⁹. q̄ ē igit̄

455 4

Virtus hoīa: Nō sūt diuicie. ne timeas paup̄tatē.
Nec sanitas corporis. ne lāgorē metuas. Nec fa-
ma. ne te existiatio huāna ne te forte hoīm male-
dicta p̄erreāt. Nec vita hec coīs. ne forte timeas
morē. Nec libertas. ne seruitutē phorrescas. Sz
q̄ ē v̄t̄ aī: recte sc̄ire de deo. recte iter hoīes agē
Jila ei oīa q̄ sup̄ra dixim⁹ auferri ab hoīe possūt
eciā si noluit. Hec v̄o si hēat. auferre ab eo null⁹
oīno nec ip̄e diabolus p̄t nisi ip̄e ea q̄ possidet p̄-
dat. Sciebat hūc rex ordinē diabolus. ⁊ ideo cū
expetisset beatū Job oēz substāciā eius p̄ditā de-
dit. Nō vt eū pauperē faceret. sz vt p̄ ijs dolēs ali-
quē ip̄iū sermonē p̄ferret ī deū. p̄pterea deniq̄
et oē corp⁹ ei⁹ afflixit. nō vt faceret eū egrū. ī quo
nihil ledebat. sz vt p̄ egritudis cruciatū (si forte ⁊
nācia ei⁹ fatigari potuisset) ai virtute nudaretur.
Ob h̄ ei nūerosā orbītatē pcussit. ob h̄ ⁊ corp⁹ ei⁹
tormētis grauiorib⁹ q̄ si carnifices adhibuisset a-
flicxit Nō ei ita tortores vnglīs latera sulcarēt: vt
ille a v̄mib⁹ fodit. Ob h̄ inq̄ hec oīa vt male aliqd
de diuinitate sc̄iret. ob h̄ eciā aīci q̄ ad cōsolādū
venerāt. instigātur ad exacerbādū. Aut em̄. non
dū digne scōz ea que peccasti flagellaris. et mltā
alia hmōi incusantes eū loquuntur. Jile aut̄ orbe
extorris et domo facultatib⁹ siml̄ ⁊ affectibus nu-
datus sterquiliniū p̄ domo. p̄stramētis humū. si-
mū pro indumētis habet. Sz in his oīnib⁹ non

solū non leditur iob, verū z clarioꝝ per hec z ma-
gnificentioꝝ redditur, cū enim cunctis eum facul-
tatibus atq; ipsius sanitate corporis spoliasset: in-
mensas virtutū diuicias per paciēciā cōgregauit
Neq; em̄ tante fiducie apud deū erat iob anteq̃
in hoc agone desudaret. Quid si iste qui tāta per-
pessus est: z ab eo perpessus, qui om̄es hoīes ne-
quicia z crudelitate precellit, ledi i ai virtute nō
potuit: quis erit iā cuius videat digna causatio:
cū dicit, ille me lesit, ille nocuit, ille impediuit. Si
em̄ diabolus, qui oī malicia repletus ē, cōiunctis
vniuersis viribus suis atq; oībus telis armisq; vl̄
i domū iusti vl̄ i corp⁹ ei⁹ directis, ledē oīno nō po-
tuit, s; magis eū (vt dixi) glōsū et spectabilē red-
didit: quomodo digne quis vllū hoīem culpabit:
q; ab eo ledi quiuerit aut noceri. Quid ergo adā
inquit non est lesus a diabolo, et non est suplan-
tatus atq; electus de paradiso. Non diabolus eū
sed sua ignauia lesit, dū in obseruācia mādātī nō
vigilauit. Nā hic qui tot machinis aduersus bea-
tū iob, totq; fraudibus pugnavit armatus: nectū
valuit eū superare: quomodo vilis horū in adam
portētis decipere eū potuisset: nisi per ignauiam
suā semetip̄ spōte pdidisset. S; dicis, quid ergo
q̃ calūnijs circūuentus p̄scribit: z amittit vniuer-
sā substāciā suā nō est lesus, cū priuatus paternis
bonis vltima in egestate cruciatur. Nō imo vero

non solum Iesus nō est: sed et lucrī aliqd capiet. si
 vigilauerit. Quid em̄ dic michi/ aplos xp̄s penur
 ria rerū corporaliū lesit: nōne in fame et siti et ni
 ditate degebant: et pro his clari magis ac man
 fici habebantur: atq; ingētem per hoc fiduciam
 quesierunt apud deum. Quid autem et lazarus
 nōne egritudo et vulnera ⁊ egestas vltima ad be
 atitudinē duxit: et afflictio huius mūdi coronas
 ei in eternum parauit. Quid vero ioseph: nonne
 quod opprobrijs domi/ et peregre repletus est/
 eousq; vt adulter putaretur: ⁊ q; seruituti subiec
 tus ē/ parentibus et domo extorsis effectus: non
 ne ob hec singla ī admiratione ē oībns apud ho
 mines ⁊ in magna gl̄ia apud deū? Sed qui de exi
 lijs ⁊ paupertate ⁊ opprobrijs illatis loquor: et
 q; ī seruitutem redacti sint mirabiles viri. Mors
 ip̄a dic mihi qd nocuit iustissimo illi abel. et mors
 acerba ⁊ amara parricidio illata. Nōne ob hoc in
 orbe terrarū canit ⁊ celebratur abel. Vides quo
 mō āplius ostendit nra hec etiā eo qd p̄misit oīo
 Nō solum em̄ hoc aperuit qd p̄posuimus. q; nul
 lus leditur ab alio. sed et q; lucra maxima capiāt
 sancti hoīes. in iis quibus vidētur affligi.

Cōsolatur hoīem ī singlīs aduersi
 tatibus: paupertate. infamia. exi
 lio. egritudine. carcere. ac morte.

Ur̄ ḡais pene ⁊ supplicia/ cur gehēna/ quā

ob causā iniuriētā multe: si nō ledit, z ledit nō
Noli confūdere et permiscere sermonē, neq; em
diximus: q; nemo ledit, sed quia nemo leditur ab
alio. Et quomodo inquis istud erit: si ledunt aliq;
5 vt nō ledat: ita vt iā ostēdimus. Nam z ioseph le
sest fratres sui, z iique egerūt i eū, sz ipe iesus nō
est, z in abel iique egit cayn. Insidiar? ē em ei, sed
ipse nō ē iesus, nec mali aliqd passus, ob hoc enī
pene z supplicia. Nō em paciēcia et virt? eoz q;
10 paciūtur illoz crimē abstulit, q; ipso pposito inu
riā pmissis irrogast. Quāuis em illi clariores effe
cti sint p tolerāciā: nō tñ ipi scelere eximūtur per
ppositi sui maliciā. Et ideo illos virtus aī extol
lit ad gloriā, illos maliciā aī demergit ad penam.
15 Merito igitur a iusto iudice deo illis quidē q; con
stāter philosophari sūt, et ad palmā victorie pue
nerūt regnū paratur. Jis aut qui in nequicia pro
positi pdurarūt, gehēna deputatur. Propter qd
si ablate tibi sūt facultates tue, dic: nudus exiui de
20 vtre matris mee, nudus z hīc abscedā. Adde z
illud aplicū, nichil intulimus in hūc mundus, nec
auferre qcq; possumus. Audisti te male dictis in
famari apō hoīes, z cōtumelijs onerari. Recor
dare et añ oculos pone verba dñi qbus ait. Ne vo
25 bis cū bene de vobis dixerint hoīes. Iterū gau
dete z exultate: cū elecerint nomē vestrū tāq; ma
lum apud hoīes. Expulsus es patria z domo, re

cordare qz non habemus hñc patriā manentē. sed ^{8a}
futurā inquirimus. Quid te ergo putas patriā p
didisse: qui in tota terra peregrinus es. Si egrit
tudinem incurristi grauissimā: vt ere apostoli ser
mone quo ait. Nazāris qui foris est homo noster
corrūpit: q̄ intus ē renouat de die in diē. In carce
re concludus es et mors crudelis iminet et inuen
tas. Adhuc āte oculos iohānē ī carcere ceruicibus
cessū: z tān pphete caput saltatrici puelle in mer
cedē libidinis datū. Hec igitur singla cū īferūt in
iuste: tu nō cōsideres eoz q̄ īferūt iniuriā: s; eoz
que pro his retribuēt gliaz. Nō solū enī peccatis
absoluit qui hec patitur, sed et iusticias acquirit.
Tān ē: vt fides eoz cōstāciaq; nō deficiat. Cum
ergo neq; dāna facultatū: neq; calūnie: neq; op
probria: neq; exilia: neq; egritudines z cruciatūs
neq; ipsa mors q̄ videt oīz hoz eē grauiorū: ledat
quāmo inuet clarioresq; reddat: vñ iaz probabis
ledi aliqū posse. cū ex his oībus non ledatur.

¶ Illi soli leduntur qui ledunt. et nos
metipso vel blasphemia ledimus. ²⁰

¶ Trū enī. et ampli⁹ adhuc aliqd assignare
tētabo. qz illi soli ledūt q̄ ledūt. z nulli ali
nocet noxa: quā ceteris īferūt: nisi ipsis q̄ īferūt.
Quid enī (dic michi) īfelicius erit q̄ cayn? Mors
enī que manibus eius fratri illata est: illū quidem
reddidit. iustū p secula: illū vero qui tulit haberi ²⁵

fecit per scelus parricidā. Quid etiā herodiade mi-
serius. que caput iohānis exhiberi sibi desidera-
uit in disco. ut suū caput perpetuis gehenne igni-
bus flāmisq; demergeret. Quid etiā ipso diabolo
5 deterius: qui neq;cia sua ita clarū reddidit iob: ut
q̄to illi glā: tāto huic cresceret pena. Uides quo-
mō ⁊ in his plus mīto q̄ polliciti fueramus ondi-
tur. Claruit em̄ nō solū neminē ledi ab ijs qui in-
iurias inferūt: s; illos tantūmō ledi ⁊ male pati
10 q̄bus irrogātur iniurie. Qm̄qdē diuicie/neq; liber-
tas/neq; sanitas/neq; alia hūoi q̄ memorauim⁹
pprie bona hoīs sūt. s; sola virtus aī Et ideo (cū
erga ea que extrinsecus sūt dānū aut amissio/aut
afflictio vlla supuenit) nō leditur hō. qz om̄e eius
15 bonū in aī virtute cōsistit. Quid ergo ais: si ipsa
quis aī virtute philosophatur et ledit. Nequaq;.
in his em̄ si leditur: nō ab alio ledit. s; a semetipso
Quō a semetipso quis leditur? Si qn verberatus
ab aliquo vel facultatibus spoliatus/aut ab alio
20 quolibet mō afflictus: blasphemū ⁊ impiū ex ore
suo protulerit verbum. Iesus in hoc ⁊ valde Iesus
est: non tñ ab alio: sed a semetipso: per impacien-
ciam scilicet suam. Intuere etiam (sicut ⁊ supius
diximus) quanta perpeesus est Iob. non ab hoīe
25 aliquo. sed ab eo qui omni homine sceleratior est
si ille immanis ⁊ cruētus tot machinis tot fraudi-
bus adhibitis totq; supplicijs nō potuit cogere

458 7
86
ut peccaret Job. vel labijs vel blasphemijs suis
ante dñm: etiã cū legem dei neq; accepisset Job.
neq; redēptionem iesu xp̄i aut resurrectionis es-
ius fuisset gratiam consecutus: quanto magis: tu
his oībus mūitus: si vis et ex fide auxiliū dei im-
plores nō potes supari. vide paulū q̄ta passus ē,
q̄ etiã enūerare difficile ē. carceres vicla. vbera.
flagella. supplicia. a iudeis lapidat. virgis cedit.
p̄cipitat. latrones icurrit. ab inimicis. a fratribus
iniurias pfert. intus timores. foris pugnas patit.
famē. nuditatē. calūniam. insidias. tribulationes
bestias tolerat. et (quid opus ē mīta dicere) quo-
tidie moritur. Et tñ in his oībus nō solum nichil
blasphemū ex ore suo pfert s; et gaudet ⁊ glia-
atq; exultans dicit. gaudeo in passionibus meis.
et iterū. nō solū autem sed ⁊ gloriāmur in tribula-
tiōibus. Si ergo hic tāta paciēs gaudebat ⁊ glia-
batur: que erit venia. que excusatio ijs qui ppar-
uis iurijs vberibus. at q̄libuscūq; tribulatiōibz
que vtiq; lōge illis inferiores sunt blasphemantur.

¶ Per facultatū pditiōē elemosynā
faciendi facultas non perditur.

f Ed aliter (inquis) ledoz. si em̄ nō blasphemauero: facultates mee auferūt. ⁊ ero iā i-
utilis ad miām faciēdam. Occasiones sūt iste. et
nō bone. Si tibi opa mie cordi sint et elemosyne
audi. paupertas non impedit auxilium misericor:

de. quous paup sis: erūt tibi duo minuta que cum
obtruleris: sup oēm diuitē censū reputabūtur tibi
Sit tibi manus plena farine q̄ sufficiat ad pascen
dū pphētā. q̄ si defuerit etiā hec nūq̄ defuerit tibi
calix aque frigide. ex q̄bz oēs diuitias effusas
p̄ mīa superabis. mētē nāq̄ misericordē de⁹ req̄
rit. nō pecunie quātitatē. Vides ergo quia nec in
hoc dānū passus es: q̄ perdideris facultates quī
imo ⁊ lucri plurimū facis. nā coronas imortalita
tis quas alij mīta largiēdo mercātur: tu duobus
minutus (vt diximus) at̄ precio aque frigide cō
parasti. Hec quid ijs q̄ veritati studēt ⁊ salutis su
e curā gerūt malfeste euidenterq̄ patuerūt. Aud
eos autem qui voluptatis vinculis alligati sunt:
⁊ quos optinet libido captiuos: quibusq̄ omnis
vita in luxurijs teritur: superflua videntur hec
et inepta. Qñquidem summa auaritia amplec
tuntur vmbra: et stringunt ventos. hec enī que
eis videntur carnis et seculi bona. e manibus eo
rū tanq̄ ventus et vmbra effugiūt et labuntur.

¶ Uite huius turpitudinem
declarat ac miseriam.

e Ideo (si videt) aperiamus etiā ipsi iteri
ores eoz causas ⁊ imagine hac qua dect
p̄fūtur ablata: ipsā eis interiorē ipure huius ⁊ im
mūde meretricis quā cōplectūt facit reuelemus.
Meretricem nāq̄ ego appello vitam hāc que in

734
 Delicijs et affluēcia diuiciarū huius scēlī potēcia ac
 voluptate trāsfīguratur et non solū meretricē eā
 noīo/ s; et turpissimam atq; obsenissimā meretri-
 cem. Cuius facies feda/ horrenda/ aspera/ amara
 crudelis. Et in hoc maxime est in quo sine venia
 habēdi sūt cūcti quos decipit. Qui cū tam turpis
 sit vultus eius/ et ferus/ tā barbarus ac truculen-
 tus: multi tñ ab eo capiūtur. Et cū videant apud
 eā cruēta omīa/ periculis/ mortibus/ precipitijs
 plena. cūq; stupari eā cernāt sodalibus pessimis. 10
 cōtumelijs. opprobrijs/ inuore/ inuidia. insidijs/ cri-
 minatōibus et piculosissimis curis: metu iugi tre-
 more frequēti. et mille alijs huiōi infauis cōsor-
 tibus velut ananū corona circūdari: fructū vero
 in his nullū aliū esse/ nisi interitū et perniciē pe- 15
 nāq; perpetuā: experitur tamen a pluribus et a-
 mabilis habet atq; exoptabilia. Tāta nāq; ē eorū
 qui decipiuntur stoliditas: vt euz eos ratio nulla
 ab hoc interitu reuocet: ne euidecia qdē idē inau-
 ter pereūciū exēpla detereant. Non ego stolidi- 20
 ores mltro q̄ paruulos iudicē. quos puerilis lud⁹
 vbi circulus voluitur at turbo verberibus agitāt
 et lōgis porticibus p curua spacia rotatur: ita itē-
 tos et inhātes puerilis animus tenet: vt ab illis
 auocari nullatenus qāt ignorātes penitus per e- 25
 ratia fragilitatē: nichil ī illo ludovilitatis/ nichil
 perfecti operis hēri. s; p illis satissacit etas īma

tura. Isti vero quid habebūt excusationis: qui in
etate pfecta puerilem imo et puerili imbeciliores
sentēciā tenēt. ¶ De vano appetitu diuiciarū

126/3 c

Ur enim (queso tibi) videntur appetēde
diuicie? Hic namq; incipiēdum puto. q; in-
quid et sanitati et vite et fame et patrie et propin-
quis et amicis ⁊ omnibus omnino que sunt, com-
modiores esse eas oībus visū est. et ista sentēcia
10 non solū terra mariq; seruatur. s; vsq; ad nubes
iā ipas ascendit ac sydera. Noui et ego q; non tā
sentēcia ista q̄ flāma est/que totū vastat orbē ter-
rarū. et qui restringuat/ quidez nullus est. sed qui
accendat vero magis magisq; inflāmet. Oēs enī
15 fauēt huic malo. nō solū illi qui ab eo capti sūt/ s;
et qui nondū illuc videntur ingressi: vt vnū quēq;
hoīū videas seu vir sit ille seu femina/ seruus. li-
ber/ diues/ pauper/ pro viribus suis incēdio huic
materiā atq; onera cōportant, et die ac nocte in e-
20 sus ministerijs vigilāt. Onera autē dico/ non ligni
vel feni (nō enī talis est flāma que ista consumat)
sed aīe sue et corporis iniqua et iniusta opera de-
ferunt. his enī accenditur ignis iste et his pascit̃.
Nā et ipi diuites (eciam si totum orbem possibile
25 esset possideri a singulis) adhuc desiderio eius ar-
derēt. Pauperes vero (dū cupiūt diuitibus ex-
quari) insanabilē rabiem paciūtur. Insaniunt, fu-

riūt. z idē morbus diuersos singlis generat lāgo-
 res. Intantū amor pecunie oēm aiām fatigat: vt
 neq; aiciāriū neq; p̄p̄nquitatis interō ecclā nec
 cōiugis aut filioz amor det locū. q̄bz affectibus
 inter hoīes nihil p̄fertur. Amor tñ pecunie oīa
 hec humi deicit. z pedibz cōculcat. Itavelut fera
 quedā z crudelis dñā oīz corda possidet: z tiran-
 nica dñatōe deuīxit/ seuit vt barbarus fertur cru-
 deliter vt tirānus. debacat̄ ipudēter vt meretrix,
 nūq; miseretur. nūq; pudet. adest vbiq; dura/ v-
 biq; terribilis. dira/ inclemēs. ipia. truculēta. Et
 cū lupis z vrsis ac leonibus feroci⁹ seuiat: suauis
 tñ hoībz videt̄ et amabilis. Et quid dico suauior
 melle ipso z fauo dulcior. Cūq; his z q̄ eā deside-
 rāt z exoptāt gladios acuit: quotidie foueas z p̄-
 cipicia parat: scopulisq; eos mille z mille naufra-
 gis illudit: tñ ab eis desiderat̄ z q̄rit. atq; p̄ inue-
 ras mortes suas letāt̄. se aliqñ ad eius saltē ianu-
 am puenisse. volutari nāq; i ceno ei⁹ tāq; sues de-
 lectāt̄: z vt cātari stercus ei⁹ euoluere Tali quod
 modo oēs q̄ auaricie hunc manus dederūt. ifelici-
 ores z turpiores istis ecclā imūdissimis aiālibus fi-
 ūt. Et hec ē maior huius rei ifelicitas/ q̄ tāto ma-
 gis i his sordibz volutāt̄ q̄to maiore ex his capiūt
 voluptatē. Idq; nō rei nat̄a, s; volūtatis vitio paci-
 ūt. Quō igit̄ sanabim⁹ mētes hmōi ceno ac lāgoz
 b⁹ occupatas? si vellēt nobis aurē paululū p̄moda-

re: atq; aīos ad audiēdū dare: et suscipe q̄ dicūt.
Irracōablis nāq; illa q̄ dixim⁹ ⁊ muta aīalia q̄ se
ī hmōi sordibz volutāt trāsferre ab illis nō possūt
vt pote ītellectu ⁊ rōe carēcia. Nobis vero sermo
5 nūc ad hoīes hēt. q̄bz ītellect⁹ ⁊ rō diuino muēre
data sūt. Tū est vt audire velīt facile ⁊ absq; mī
to labore de cenī hui⁹ feroze et īdignitate serco-
ris poterunt liberari. Age ergo nūc q̄si ad hoīes
loquētes. p̄ cūtemur ab his: cur expetēde videāf
10 diuicie. respondebūt sine dubio. ppter voluptatē
p̄uioite ⁊ delicias corporis. tū p̄t honorē q̄ hēt
ī vita. atq; officia q̄ ab hoībz diuicias. p̄tēplātōe
deferūt. ⁊ p̄ eo q̄ pōt se facile vlcisci q̄ diues ē. ī
eos q̄ iūria īferre tēptauerūt. ⁊ vt tīor sit ceteris.
p̄uto q̄ aīs excepti his cās n̄ hēas. voluptatē dico.
honoris. officioꝝ. timoris vlcionis. Nam neq; sa-
pientiorē. neq; tēperanciorē neq; clemenciorē
neq; prudēciorē. diuicie facere hoīem possūt. Nō
benignū. non placidū reddunt: nō deniq; iracun-
20 dū aliqñ ī mansuetū cōmutarūt. nec īcontinentē
cōtinentiā: nec voluptuosū sobrietatem: nec ī-
verecūdū verecūdiāz docuerūt. neq; aliud aliqñ
virtutis genus aīe per diuicias acquisitū est. q̄ si
virtutibus aī nichil conferūt. nec meliorē hoīem
secundū virtutis titulum reddunt: dic queso quā
ob causā expetēde vident diuicie. imo vero nō so-
lū nichil virtutis aīo cōferūt. sed et si partum aīe

10

quid aut reconditū inuenerint subruūt. et eon-
trario vicia pro v̄tutibus introducūt. ip̄az em̄ se-
quela ē luxuria. ira intēperans. furor iniustus. or-
rogancia. supbia oīsq; irrationabilis motus. sed
de his suis locis reseruemus. Qñquidem nō libē-
ter qui h̄mōi egritudine innexi sunt. sermonē de
virtutibus ac vicijs audiūt. p̄tes em̄ luxurie agūt
et nil aduersus eam paciuntur audire. Hic igitur
interim sermo moueatur. si est omnino ī diuicijs
aliquid quod delectare possit. aut si est in eis ali-
quid honoris.

¶ De mensarū affluēcia. et conuiuijs
mediocribus. quid est voluptas.

¶ Nicipiamus itaq; (si videtur) a conuiuijs
et affluēcia mensarū. In his em̄ diuiciarū
magnificēcia predicatur. Conferamus mensam
diuitis et mediocris. et discuciamus utrosq; con-
uiuias. qui magis queso sunt qui puram veramq;
mente capiūt volutatē. Illi nāq; tota die attritis
et lacesētibus cubitis recūbūt. et cenas p̄adijs
iungunt. quiq; ventris distētiōne rūpuntur. atq;
oppressionē ciboz suozum premūtur. In quorū
corpore vīni inundatione velut naufragij q̄burō
fluctibz obruta aīa necatur. vbi neq; ocl̄us. neq;
lingua. neq; pes proprijs deseruit officijs. s; oīa
mēbra corporis vīni vinculis iacēt victa grauius
p̄carthenis. vbi non sopor eis ad quietem datur.

neq; ad salutatem cedit. sz exterriti sōijs iusa-
niēribus z furētibus deteriores sūt. z quasi spon-
te demones supducāt aīe sue: risus et spectaculū
oībz corā īpīs famulis suis fiunt. Nihil agnoscūt
eorū que vident. nichil fēcūt. nichil norūt. dicere
aliqd z audire nō possunt. sz latera fedissima por-
tāt de accubitis ad lectos. In talibz cōiuijs ma-
gis ne voluptas ē an in illis vbi cibus potusq; tā-
tus ē q̄tū famen depellat ac sitis: Hūc modū vite
natura docuit. illū corruptela libidinis iuenit. J-
deo deniq; i h̄ ecia sanitas adest. z ratio pmanet.
z honestas cū sobrietate pdurat. Nec grauatū
corpus atq; oppressū leuat de cōiuiō. sz adiutū
poti⁹ atq; auctū viribz totaq; alacritate subnixū.
q; si tibi paz videt fidei habere sermo n̄. vtrozū-
q; corpora animosq; cōsidera. z inuenies illa ma-
gis robusta/valida ac succi plena q̄ mediocribus
ac simplicibus alūtur alimonijs. Nec michi nūc
adducas ī mediū si qui forte ex accidēti egritudi-
ne aut qualibet debilitate fatigantur. Alia ē ista
causa/et alio in tēpore requirenda. Ji vero qui in
delicijs et luxuria vitā ducūt: resoluta quidē cor-
pora/et oī cera molliora circūferūt/ atq; inuēris
infirmītatibz repleta. quibusq; ad cumulū malo-
rū podagre tremor et immatura senect⁹ accedit
et est eis semper vita cum medicis et medicamen-
tis. sēsus autem ipsi tardi/graues/obrusti/ z quo-

19
11
162
dāmodo iā sepulsi nec aliqd voluptatis, aliquid
iocūditatis habēt. Quis hec iocūda dicat ⁊ grata,
qui tñ nonerit quid sit iocunditas ⁊ voluptas? A
prudētibz em̄ ita diffinit. Quia hec sit voluptas
Cū quis desiderij suis fruitur: vbi vero frui desi- 115
derijs nō pōr: dū vel egritudo nō finit vī sacietas
ipsa desiderari nō facit: eaqz onerasci efficit abun-
dancia: sine dubio ecīa voluptas in eis pariter et
iocūditas perit. Deniqz cōsidera egros, qui fasti-
dio purgēt: quō q̄uis suaves eis et lauti apponā-
tur sibi: horrore tñ magis eos accipiūt q̄ volupta-
ti. Sic igit cū per abūdanciā cupiditas fuerit ex-
tincta, pariter iocūditas ac voluptas perimēt, qz
nō tā ciboz grā q̄ desiderij gignit satisfactio volu-
ptatē. Un̄ et sapiēs quis atqz i horz disciplina phi-
losophari bene sciēs aiebat. Alia in sacietate po-
sita fauis illudit. ostēdēs ecīa ipse: qz voluptas nō
in natura (vt diximus) cibozum, sed in desiderio
consistit. Propter hoc et ppheta mirabilia enar-
rans que in egipto gesta sunt, queqz in heremo in-
ter cetera hoc dicit, de petra melle saturauit eos.
Equidem nusq̄ inuenimus: mel fluxisse de saxo.
Quid est ergo quod dicit: qñquidē post multā iri-
neris fatigationē et laborem sitis aquis frigidis
ex saxo fluētibus fruebantur, eas mīto cū deside-
rio hauriebāt, ob ipsū igitur q̄ dulcissime et desi-
derabiliter potādi cupiditas explebat, aquas il-

las mel appellauit. nō q̄ natura a quaz fuerit cō
mutata. s; q̄ diuicedo poculi istar mellis si ciētibz
et desideratibz obtineret. Igr̄ cū hec ita sint: nec
dubitari a q̄q̄ de his possit: nisi sit aliq̄s at̄ stēcio-
sissim⁹ at̄ stultissim⁹: nōne palā ē z ī pparulo q̄ si
plicior vict⁹ z mēsa mediocris plurimū iocūditā
tiē hēat z voluptatis? E cōtrario diuitū mēse exe
crabiles q̄dē et horrēde ac morboz et cōtamina-
tōis plene: et (sicut ait etiā quidā prudētū) in q̄bz
10 molesta sūt ea etiam que delectabilia vidētur.

¶ Diuicie honores cōferūt et ābicio-
nes: de vō honore inimicoruz vlcionē
diuicie ministrāt. de paup̄te. de laza
ro. Paulo. Iuda. concludit neminem
nisi a seipso ledi.

17a f Ed honores inquis cōferunt z diuicie. inī
mīcorū vlciones facilius p̄stāt. Et ob hoc
videtur necessariū eē opus diuiciar: qz vicijs mī-
nistrat et ire retribuit effectū. atqz inanes ābicio-
20 nū bullas inflat amplius et extollit. in maius q̄d
qz superbie malū tumidius erigit: imopocius p
his oībz maxime est fugiende diuicie. hoc est enī
feras quas dē bestias in animis suis hoīes sponte
collocare et in pectoribus suis nutrire. Et iterū
diuicie luadēt. vt honore quodam vero celestiqz
careatur. falsum vero hunc vertillius colore solū
quas dā et simuiata imagine fucatum: require ho-

horem nō veritate s; noie. Sicut enim plerumq;
meretricis vultus (cū turpis ⁊ fedus ē p naturā)
lucis ⁊ colorib⁹ pigmētatus: pstituit ad decipi-
endos eos q̄ ignorāt q̄ feditas sub velamine fuci
illius cōtegatur. Ita ⁊ diuicie faciūt: cū adula-
tionem volunt honorem videri. Neq; em̄ voces ille
populi p quas iudicibus acclamat ex veritate p-
ferūt. s; ipse sūt qbz fucat nomē honoris ⁊ depin-
git. Nā si psciencias itezogēs acclamaciū tibi: in-
uenies apd̄ vnūquēq; eorū mille te capitib⁹ accu-
sari. Deniq; vbi metus cessauerit potestatis: ⁊ pu-
blice pōpē fuerit scena resoluta: tūc videas quātū
ob loquētes quātū silantes. ⁊ ij oēs ex illis sūt. q̄
prius acclamabāt et imēsis te laudib⁹ attolebāt.
Nec tu honore dices. hec tu diuicijs querenda:
Que etiam si sponte adessent: recusanda erant.
Plus enim odiū q̄ amoris acquirunt. Sed vis
tibi vt ostendam honorem verum. Honor verus
virtus animi est. hic honor neq; cesaribus presta-
tur. neq; adulatione queritur neq; pecunia pre-
paratur. nichil fucati in se habet. nichil simulati.
nichil occulti. huius honoris successor null⁹ ē. ac-
cusator nullus. null⁹ ingratus. hic honor t̄pib⁹ nō
mutat. nec tyrānos patit̄. nec tablē picturā metu-
it aliqñ delēdā. s; vīdictā iqs iūmicorū sumere nō
posū. hec sūt ē maxīma cā et p̄cipua qua execrā-
de diuicie sūt. et amāda paup̄tas. Istū em̄ gladiū

176

186

quē dīcis aduersū te accuūt. faciūt em̄ te preuari-
catorē mādari illius qui dicit. michi vī dictā. ⁊ ego
retribuam. p̄ dicit dñs. Vīs autē videre q̄tū mali ha-
beat vīdicte cupiditas? Mīam dei aufert ab ho-
mine. et cōcessam iā grām infrigit ac reuocat. scri-
ptū est em̄. q̄ is qui mltorū talentorū debitor fue-
rat. et veniam p̄catus a dño ipetrauerat: cū con-
uersus ad seruū suū qui ei parū pecunie debebat
idest qui in eum parū aliquid peccauerat: exige-
re in eum cepit vīdictā scz sumere et ob hoc (qz
immittis fuit erga indulgenciam serui) ipse de se
sentēciam tulit. vt non solū cōcessa iam non frue-
retur indulgencia. sed et tortoribus traderetur.
atqz vniuersam debiti sūmam cum supplicijs pe-
naqz perfolueret. Et ita p vīdicte desiderio mu-
nus diuine pdidit indulgēcie. Pro his (queso te)
vidēt expetēde diuicie. vt tibi faciliōr via pateat
ad interitū: Nōne p his maxime oportebat eas
velut inimicū grauissimū ⁊ hostē pessimū ⁊ tocius
mali auctorem vitari? Sed paupertas inquis diffi-
cile negociū est. Interdum em̄ ⁊ blasphemare co-
git hoīes per penuriam. et multa inhonesta et in-
digna committere. Non paupertas hec sed pusil-
lanimitas facit. Nam ⁊ lazarus fuit paup ⁊ valde
pauper. cuius paupertati eciam addebatur egri-
tudo amarissima. que ipsam paupertatem redde-
ret deteriozem. cum ⁊ vis morbi solacia multa de-

164 13
posceret: et nullū penitens paupertas posset adhibere.
hosti enim alteri (eciā si solū sit) graue est et dolori-
bz plenū. cū autē siml iungitur: nec adest q̄ suble-
uet: itolerabile efficit malū. ignis iextinguibilis.
dolor sñ remedio. tēpestas plena naufragijs. aīe
siml et corporis flāma. Erat tñ huic beato his oī-
bz malis aliqd ampli⁹. vicinitas diuitis epulantis
luxuriose. et adhuc magis ac magis eciā ide in eū
tormēta cumulabant: q̄ et ad ianuā tacebat epu-
lantis. vt eū mltō amplius excruciarēt opes in o-
clis posite q̄ intuebāt q̄ ille q̄ p penuriam deerāt. 10
Multo enim graui⁹ affligit aīam: q̄ cogitur carere
bonis que videt: q̄ ijs egere que non videt. Merū
nec ijs idē flectit diues crudelis. sed sibi quidem
pparari mēsam solitis copijs iubet. exornari mi-
nisteria. vīna diffundi. choroꝝ exercitus et alios
mīstroꝝ cōpositoꝝ turmas duci. et cantoꝝ statui
cateruas. nec in aliquo luxuriam temulanciāq̄ 196
fraudari. Pauperē iḡ lazarū dira fames et ama-
ra egritudinē ira vastabat. Minister vero nullus 20
nec vllū miserie solaciū. et ex mēsa diuitis q̄ para-
sitos et luxuriosos vsq̄ ad dissentionē et crapulā
faciabat: ne mice qd q̄ pijciūt ad lazarū veiebāt
fame piclitantē et tñ ita pertulit hanc tam diram
tamq̄ teterrimam paupertatē. vt neq̄ amāz ser-
monē neq̄ blasphemum proferret aut illicitum.
Sed sicut aurē vehemencius ignitum purius et

sincerior redditur: ita etiā ille passiōibz et crucia-
tibz exanimatus clarioz efficitur. et splēdidior per
pacienciā reddebat. Et em̄ si vidētes tantūmō di-
uites quosqz affligūtur huiles: et tabescūt et dissi-
dūt inuidia et vita eis amarior ip̄a reddit: etiā si ne-
cessarius eis nō dedit cib⁹. etiā si mediocriā videā-
tur hēre miseria. Lazarus q̄ ita erat paup: vt ali-
us nullus fuit: et nō solū paup: sed eger: et qui nul-
lū oīno nō dicā ministrū: s; ne sociū quid habuit: i
10 medio ciuitatis vt i vltimis agēs desertis famen-
paciēs oīz: s; pl⁹ ex abūdācia vicinitatis esuriēs.
videbat em̄ diuitē rerū copijs tāqz fōribz et fluibz
redūdantē. se vero ab hoībz quid refrigeriū nul-
lū capientē. solis vero canibus iacere miserandū
- Ita em̄ erat egritudine resolutus: vt ne ipsos qui
de valeret abigē. Dic igit nisi fuisset sūme philo-
sophie qm̄ hec oīa tā patienter et tam fideliter p-
tulisset: vides qm̄ qui seipsum nō lesit: a nullo po-
tuit ledi. Iterabo enim et repetam propositionis
20 mee sermonē. Quid ergo dic michi morbus cor-
poris: quid penuria rerū oīm: quid irruentes vi-
sceribz canes: quid vicinitas auari diuitis ac sup-
bi ledere potuit athlatam dei: at in quo ex his oī-
bus resolutus aut fractus est ab animi vītatibus:
- nichil omnino. quūmo et angustijs rerum magis
solidatus est. et hinc illi corone parate sunt vnde
infelicioz putabatur. ide ei palma victorie. Inde

165 14
remuneratio eterna: vñ cruciatus multiplicati sunt
et iurie. fames illa abundantiā parabat futuroꝝ
bonoꝝ, egritudo illa vitā recōsiliabat eternā, vl-
cera illa q̄ canes lābebāt. splēdorē gl̄e p̄ angelos
mīstrāda referebāt, inhumani et crudelis diuitis
despectus aq̄ ad ianuās ei⁹ cōtēptū cubile: p̄ris
abrahā piissimos sinus, et b̄titudis eius p̄sortia p̄-
mittebāt. Quid vero ap̄ls paulus. Nō enī absur- 21^a
dū puto iterū viri huius facere mencionē. Nōne
inuēris subiect⁹ est tēptationū ymbribus? Et qđ 10
ex his oibz iesus ē: Nūqđ p̄ h̄ glorioꝝ factus ē.
Quid ei fames: qđ frigus aut nuditas nocuit: qđ
flagella at̄ vbera: qđ iara nocuerūt: qđ detrimē-
ta i naufragijs: qđ i pfūdo maris passus est: nō-
ne p̄mansit sēper idē paulus et idē vocatus ap̄ls?
E contra aut̄ iudas vnus fuit et ip̄e de duodecim
et vocatus ap̄ls fuit xp̄i. sed neq̄ q̄ vnus ex duo-
decī fuit: neq̄ q̄ vocatus ap̄ls dictus ē: prodesse
ei quicq̄ potuit, non habēti animū virtutibus de- 21^b
ditum. Sed paulus quō cū penuria et plagis cu-
currit cursū qui ducit ad celum. Ille vero cum et
prior vocatus esset in apostolatū: et similiter cū
ceteris gracia donat⁹ celestemq̄ edoctus ph̄iam
et sacre xp̄i mense venerandiq̄ sacramenti parti-
ceps extitisset: habuissetq̄ donum spiritus sancti:
ita vt mortuos suscitaret: et leprosos curaret: ae-
demonēs effugaret, cumq̄ de contemptu rerum

seculariū fuisset edoctus/ adherēs lateribus xpī
atq; indigentiū sibi esset pmissa dispensatio: quo
auaricia et per hec latēs in eo viciū sanaret (erat
enī fur) tñ nec sic quidē in melius proficere potu-
it. cū erga eū tot tantisq; prouisionibus dñs vte-
retur. Sciebat enī xp̄s q̄ auarus esset iudas. ⁊ p
amore pecunie periturus. Et nō solū non arguit
eū p hoc vitio. s; et latētibus medicamētis cura
re voluit. ipi cōmittens dispēsationē pecunie. vt
habēs in manibz qđ desiderabat: pñciosa passio
explēta cupiditate cessaret nec decideret ī illam
mortis foueā. s; minoribz malis maiora repime-
ret. Sic ī oībz qui semetipm nō leserit: ab alio nō
potest ledi. Et rurſū q̄ semetipz corrigere ⁊ emen-
dare noluerit: et qđ ī ipso ē atq; ī potestate ei⁹ ex-
plere: nullus ei extrinsecus pderit. Propterea
deniq; scriptura diuina tāq; in imaginē qđā latissi-
ma ⁊ amplissima veteris vitas ⁊ gesta depingit: ab
adā vsq; ad xp̄m/ narratōe pducta, vt tibi ostēde-
ret alioz lapsus ⁊ alioz coronas ⁊ ex vtroq; eru-
diret doceretq; te. Quia nisi qui semetipz leserit,
ab alio nō pōt ledi. etiā si oīs cōtra ipsuz cōiuret.
oībz etiam si permutatio rerū ac tēporū fiat. eti-
am si potētū ac principū furor seuiat. ⁊ insidiētur
oīes/ siue noti siue ignoti/ siue amici siue inimici/
vī dolo vel vi vel fraudibz. Impugnātes tamen
cōmouere non parū quidem poterunt eū qui cō-

faciam tener et aī virtutibus vigilat. Sicut ecō-
 trario. ignauū et desidē qui semetipsū pdit ac de-
 icit: et si mille ecīā adhibeas medicinas munimē-
 ta cūquiras: meliorē facere z emēdare non pote-
 ris. nisi ipse prius qđ in se ē pponat. Hoc est quod
 nobis indicat z illa parabola qđ de illis scripta est
 quoz ali' supra petrā edificauit domū suā, aliū
 supra arenam. Non vt arenā vel petrā intelliga-
 mus. neq; vt edificiiū ex lapidibus z lignis cōside-
 remus extructū. Neq; vt flumina z imbres z vē-
 toz qui ipingūt in domos illas. materiales pute-
 mus. s; vt hec itelligamus: vel virtutē aī vel igna-
 uia. vt ex his aduertamus: qđ nisi qui seipz leserit
 ab alio nō potest ledi. Nō igit pluuia. neq; flumia
 cū ipetu descēdēcia. neq; vēti validissimi cōmoue-
 re poterūt domū supra petrā fūdatā. Ex hoc itel-
 ligas: qđ qđ seipsū nō pdiderit: nec a semetipō fu-
 erit motus: nulla supueniēs tentacio deicere euz
 poterit. aut mouere. Illud vero aliud edificiiū fa-
 cile subuertitur. non pro tentacionū violēcia. a-
 lioquin et illō aliud edificiiū deiecissēt) s; propter
 fundamēti id est propositi infirmitatem. Arena
 enim est res mobilis et fluens. que sine dubio in-
 stabilitatem z incōstanciam designat animozum.
 Nō igitur (vt diximus) lapsus et ruine causa ren-
 tationis est: sed instabilitas animi. z ignauia que
 ecīā sine tentatione interdū sponte deicitur. sicut

22^a

et in illa fabrica que sup arenam fūdata est: ecclaz
si flumina v̄etiꝝ nō vrgeant: ip̄a tñ paulatim ef-
fluens instabilis arena edificij crepidinem subru-
it ⁊ euertit. Nā arene sponte rūpuntur. Adamas
vero nec maleis cesus infringitur.

¶ Probat neiem nisi a seip̄o ledi p̄ diu-
turnā dei in iudeos idulgēciam: quā tñ
non infideles fieri non potuerūt de tri-
bus pueris in fornace positis.

10 1 ta quā a semetip̄o nō leditur: ecclā si runda-
ab alijs nō potest ledi. Qui vero aī sui igna-
uia p̄ditur: ecclā nullo purgente sponte defluit et
resoluitur. Sicut et iudas ille nō solū nullo extri-
secus ipellente delaps⁹ ē. sꝫ ecōtrar̄io pluribꝫ ad-
iutus remedijs stare nō potuit. Veris. de h̄ nō solū
per singlos gesta. sed ecclā per pp̄los doceamus.
Quanta erga iudeoz populū cura extitit diuine
prouidēcie: Nōne oīs (vt ita dicā) creatura erga
emēdatōis mīsteriū creata ac p̄parata ē: Nōne p̄
ceteris oibꝫ hoībꝫ noua quedā ac magnifica eis
vite sūt instituta tradita: Nōne in medio mari sic-
cū iter aptū ē eis: et in quo ip̄is fuit salus: ibi ini-
micis eoz venit interitus: Quadragita ānis ī de-
serto nō arando neqꝫ seminādo vixerūt: laborem
messis ⁊ aree nescierūt: molēdi eis ⁊ coquēdi ne-
cessitas nō fuit. semias quoqꝫ eoz nulla terendi
sollicitudo constrinxit. Mercādi causa nō inuitit

167 16
Macellū p cōparādis carnibz nemo requisīuit.
S3 hec oīa fuit eis verbū dei. z parauit eis mēsa
in deserto laboris z sudoris exptē. Hec enim fuit
natura māne/ cibus quotidie nouus. z sapore sui
p desiderijs vescēciū subministrās. S3 idumēta
eoz z calciamēta: z ipoz ecia corporoz natura oz
blita ē ifirmitatis sue. oī nāq illo tēpore neq in
dumēta attrita sūt eis. neq i eis fuit ifirmās. me
dico nullus idiguit. medicamēta nemo quesīuit.
Eduxit enī eo iquit i argēto z auro: et nō erat in
tribub⁹ eoz ifirmus. sed quasi qui iā reliquissent
mūdū hūc: z ad aliū meliorē p̄stāciōrēq trāsissēt:
ita eis cibus et potus absq labore et sollicitudinē
ex verbo dei p̄bebat. Et qd fuit sup oē miracu
lum (ne forte acrior eos radius solis addureret)
vmbra nubis per diē tegebatur et cū ipis quocū
q abissēt circūferebant tecta ista celestia. S3 ne
noctis qd tenebre absq solacio relinquit. lāpas
nāq eis ignis verbo dei accēsa lucebat: q nō solū
illuīandi vez z itineris ostēdendi ministeriū p̄be
bat i deserto. Quid vero de sequēti dixerūt: petra
aq̄rū fluuios emittēte: Quid mltitudines ausū. q
dēsitate sui terrā texerūt vniuersā: Nā in egipto
que facta sūt mirabilia qd repetā: qd ecia vtutes
que cōsumate sūt i deserto: bella ozōibz gesta: et
victorias sola dei iuocatiōe quesitae: Nō enī vt
pugnātes/ sed vt choros agentes/ manuū poten-

sione triūphabāt. Illū quo modo narrabo: qz
 egyptū aquis p se pugnātibz strauerūt) muros
 iberico i vocetubaz psalmoz qz deiciūt: itavt ad
 uersarijs psallentiū magis chozi q̄ exercitus vi-
 dētur hostiles. z qui magis misteria putarēt con-
 sūmare q̄ bella. Nec autē cūcta signa z prodigia
 nō ob h̄ solū fiebāt: vt vsus pp̄lo tm̄ videretur ex-
 pleri: s; vt doctrīna agnitionis dei quā moise tra-
 dēte didiscerūt firmi⁹ eis z tenacius adhereret.
 Nec em̄ om̄ia voces erāt deū celi z vniuersitatis
 dñm predicātes. Nā z mare hoc clamabat. cū pe-
 dibz trāsiretur. hoc etiā cū extingueret aduersa-
 rios. Hoc nili aque i sāguinē verse. hoc irruptio
 ranarū p̄dicabat z exercitus locustarū. Hoc eru-
 ca z synipbes z oīa illa q̄ gesta sūt siue in egypto
 siue in deserto. p̄digia nūciabant. Manna ipsum
 et colūns ignis z cōturnicū mltitudo. atq; om̄ia
 illa liber quidē erat eis z l̄e que deleri nūq̄ pos-
 sēt. nec de consciēcie eorū paginis aboleri: quas
 20 legerēt z haberent sēp in cordibz suis. Et tñ post
 oīa hec tā euidēcia diuine v̄tutis i signia: z post v-
 niuersā glāz que eis super cūctos mortales data
 est: infideles extiterūt z i grati. Caput nāq; vituli
 adorauerūt. z deos quesierunt sibi alios fieri. cū
 tāte talesq; dei v̄tutes alie adhuc in oculis haberē-
 tur. Alie vero recētē z nup gestā seruaret i corde
 memoriā. At vero niniutarum populus alieni

169
gena et barbarus: nullis prius diuine prouidē
beneficijs assuet⁹: nō legibz: nō mirabilibz: nō
ceptis ullis at opibz illuiat⁹: hoiēm vidit na
gū: vultu pegrinū: nec vñ prius sibi cogni
mo statī cōgressū dicentē: adhuc triduo et
subuertetur. Et ex istis solis sermoibz p
ad timorē dei. abiectisqz cōtinuo prioris
lis ad virtutē se et iusticiā p penitēciā cō
fidei satisfatiōe: vt diuinitus iā pmul
reuocarēt. et vrbē sisterēt nutantē
iāqz pituram. vidit eī deue
quisqz a via sua pessima.
chi: magna erat malic
nera infānabilia. ho
ascendit malicia
cia magnitudi
malicie eoz v
solis diebus. x
hoie. paucim
est et deleta: vt
accipere dicēte
a via sua mala.
faceret eis. Uic
gi lat sui qz mem
ledi: sed et immin
vero semetipsum p
insecus diuinus b

iciet ad salutē. qz neqz iudeis tāta mirabilis q̄
collata sūt. pfuerūt. Neqz alienigenis q̄ ni-
hoz adepti fuerāt obfuit. S; (qm̄ aio et pro
recto semetip̄os dedest deo) parua occa-
pta plurimū pfecerūt. Et qđ cū esset (vt
barbari z alienigene atqz ab oī diuina i
pgrini. Quid vō de tribz pueris dicem?
illata mala r̄tutē tñ aī eoz nequaq̄ le-
gere potuerūt. Nōne pueri erā tene
imis statim vite iūctis captiuitatē dñaci
exules p̄fīa z domo tēploqz extor-
bz; auulsi diuinis altaribz/
solētibz; et ab ip̄a eciam
pgrina ducūt. z dñatio
bestijs q̄ hoibz
nullū p̄pheti
sacerdotū aut
dicū. qz nō ē
x n. qz loc⁹ ad
mīaz S; et
vt intra aulam
lū pelagus ab
pcelle. z imani
n nautis sū velo
ensū. Et tñ (qz e
pñciū rez sciebāt
fragilesqz potēz

119 18
eias: ac rumidā calcandā esse iactanciā: pennisq;
fidei subnixi volare nouerāt ad celestia (aulā re-
giā velut ergastuli squalorē ducebāt. Et rex qdē
iubet eos mēse sue participes fieri mēse illi⁹ afflu-
entis z tūide imūdicijis atq; execratōib⁹ plene. s;
ipsis hec abominationi erāt nō honori. tāq; agni
inter lupos positi videbātur. q; āt moriēdū sibi fa-
me ferroq; eēt. āt ex ijs q; execrabāt vescendum
Quid ergo faciūt adolescentuli? quid etas imā-
tura: quid captiua cōditio? Nōne dicūt (q; neces-
sitas nostra nō latet deū. q; sub tyranno positi su-
mus. q; in captiuitate. q; in seruitute retinemur/
nō possum⁹ obsistere crudelibz dñis supbisq; vic-
toribz. Nichil horū meditati sūt s; itēderūt aio v⁹
q; ad mortē venire. tm̄ ne peccarēt in deū. z face-
rēt qd fieri nō licebat. Erāt igi⁹ eis cūcta q; extrin-
secus sūt aduersa. Neq; em̄ captiuis z nudis erāt
pecunie. qbz lenire possēt īpantiū ferocitatē. nec
amicicie vlla fiducia. vt pote seruis. neq; multitu-
dinē obtinē poterant. tres em̄ soli erāt. Quid igi⁹
faciūt? qd solū ī prāte hēre videbant. v̄bis p̄cant
eunuchū/ qui sup eos accepat potestātē. s; z ip̄m
inueniunt metuētem. z pro salute sua trepidum
ne forte (si poscētibus eis prestare grāciam volu-
isset) caput suum traderet morti. z ait. timeo ego
dñm meus regem. ne forte videat vultus vestros
tristes preceteris pueris et coetaneis v̄ris z con-

dānet caput meū i mortē. At illi sapientibz respō-
sis adimūt ab eo oēm timorē, et prestare grām su-
adēt. Cūq; ipi oīa que i se erāt et in potestate sua
fecisset, adest cōtinuo ecīā deus: et que in ipso sūt
ipse iā cōp' et, ergo solius dei ē opus illud. I3 in i-
ū datū ex pposito, ipi em posuerūt in corde suo:
ne gustarēt de illicitis cibis. Et cū cōstāter z for-
titer custodirēt: affuit eis cōtinuo ecīā dei metus
et bonū propositū puerorū ad finē prouocat glo-
riōsū. Vides igit: qm̄ qui a semetipso nō leditur:
ab alio nō potest ledi. Ecce enī in his puericia
captiuitas/solitudo/seruitus/potestas purgens
imperia dura/metus mortis/vīs tyrānica/terroz
q; barbarus, vicinus vero non aliquis, ppius
proximus at ciuis nullus: nulla bonorū monita:
nulla solatia, et horū oīm nullū oīno fuit: qd̄ eos
leserit: quos propositū et animus proprius non
ledebat. Quāto et econtrario cum oībz ijs que
supra memorauimus i patrio adhuc solo positus
ille populus vteretur: prodesse ei tot extrinsecus
adminicula nequa uerūt ad animi virtutē, qz eum
propria prodebat z deiciebat ignauia. Sz interī
pueri nostri pmo oīm gloriōsū illud obtinuerē
certamen ne contaminarentur cibis immundis.
Et in hoc subacto z calcato tyranno ad alia pro-
ducuntur celsiora et nobiliora certamina. Pro-
ponitur nāq; eis multo durior sceleratior q; illa

170 19
priorē cōditio. fornax igni succēditur. barbarice
in eos turme ipō tyrāno seculēte consurgūt. mo-
uetur oīs fere ⁊ p̄sistit ad decipiēdos pueros na-
cio īplacabilis. et dira cōsurgit inuisita diuersaq;
paratur. nouoq; crudelitatis iūcto inuisitis ignis
et flāma cōiūgitur penarū mīne terrorq; mortis
cū voluptate miscetur. Et tñ qm̄ semetip̄os non
prodūt. s; qd̄ in sua potestate est exequūtur et pa-
gūt. ledi a nullo alio potuerūt. Quāto ⁊ clario-
res ex hoc reddūtur. coronasq; nunc nobiliores
sumūt. mltōq; dudū. Uixit quidē eos malignior
rex. et misit in fornacē ignis. s; ledere nichil potu-
it. imo ⁊ magnifice p̄fuit. Maiorē nāq; eis glām
tyrānica crudelitas acquisiuit. ī medio em̄ forma-
cis posuit. et barbarico ī eos incēdio plusq; flāma
fornacis ardēte. clarissimā magnificāq; de hoste
sūpserūt victoriā. Et tres pueri captiui totā gētē
cū rege pariter miraculi magnificēcia duxere ca-
ptiuos. quoz glā scīs oībus canitur et canetur.
Sic igr̄: qui sibi ip̄i nō nocerit. alius ei nocere nō
poterit. Nō em̄ cessabo frēq̄cius p̄fessionis mee
titulū recēdere. Si enim (vt supra diximus) neq;
captiuitas. neq; seruit⁹. neq; solitudo. neq; p̄fic
amissio ⁊ primoz. neq; met⁹ mortis. neq; icēdis
neq; exercitus. neq; tyrān⁹ crudelissim⁹ tres pu-
eros. tenere adhuc etatis captios. seruos. pegr̄
nos ledere nō potuit. at̄ deicere. qd̄ est quo possit

aliqui autem virtus infringi? Sed dicis deus affuit, et ipse
eos de incendio liberavit. Et tu quod (si facias omnia que
in te sunt) sperare debes (et ea que a deo sunt) aderit
namque et tibi: si et tu ipse prius non defueris tibi. Uerum
tamen ego pueros illos non propter hoc admiro: et beatus
dico: quia ignis incendia calcaverunt illesi. sed quia pro pa-
tribus legibus vivere voluerunt, et in fornacem mitti at-
que ignibus traditi. In hoc est eorum virtus ac meritum
Stati namque ut de igne eiectione sunt: corone eis necesse
ceperunt: ex illis sine dubio verbis, quibus cum omni
fiducia et libertate responderunt regi dicentes: non
opus habemus de hoc verbo respondere tibi: enim deus
noster in celis, cui nos servimus, qui potest liberare
nos de camino ignis ardentis: et de manibus regis li-
berabit nos. Quod etiam ignorum tibi non sit rex: quia
diis tuis non serviemus, et imaginem auream quam sta-
tuisti non adorabimus. Ex illis verbis iam coronati
sunt, et in hac confessione victoriae sue palmam ceperunt.
in hoc fuit cursus eorum quem in confessionis martyrio com-
summauerunt, quod corpora eorum tradita sibi ignis e-
rubuit, et vincula dissolvit: atque oblitus nature sue in
medio fornacis exhibuit eis celestis rosis refu-
gia hoc iam celestis gratie dei fuit, qui voluit per magnifi-
centiam mirabilium notam facere potentiam suam. Ibi vero
in confessione sua et fidei constancia coronati sunt, et
martyrij sui gloriam persecuti. Quid tu ad hec dicere
poteris: etiam si patria expulsus es, et isti etiam, si in

20

captiuitatem ductus es: et barbaris dñis seruisti
hoc istis accidit. sine solacio / sñ doctrina / sine duc
tore ac pmonitore vixisti. et istis cūcta hec defue
rūt. victus et sectus es et ad mortē ductus. et isti.
sz p hec oīa trāducti ex vno quoqz eoz clariores
nobilioresqz digressi sūt. Et iudei qđ hñtes tēplū
et sacrificia et arcā testamēti cherubin. quoqz et p
piciatorū et oīa illa qbz quotidiana sacrificia p
mabāt: hñtes etiā pphetas. alios defunctos. ali
os adhuc supstites. q eos et de pñtibz actibz ifor
marēt: et de atiqs dei bñficijs pmouerēt: q i egyp
to fecerat / cū eis: q i deserto: q etiā cū terrā repro
missiōis īgressi sūt: et i his oībz nō solū nichil pfe
cerūt. sz et i ipso tēplo ad īsignia puaricatōis sue y
dola collocarūt. filios suos et filias eis sub arbori
bus imolātes. etiā et i mōtibz pphana sacrificia
cōsumātes. Hi vero i terra barbarica. i hostili lo
lo / sub tyrannica pñte positi / flāmis et mortibus
traditi nō solū nichil ledūt. sz et maiorē glāz capiūt.

¶ Libelli Conclusio.

h Ec ergo sciētes et hoz similia colligētes
de diuinis scripturis mltā similia iueniēt
qui requirēt exēpla. Quibus agnoscāt alios qui
dem sine difficultate vlla tēporum et necessitate
cāz. nulla vi. nulla tyrānide cogēte collapsos. et
alios his hoībz aduersātibz sibi nec leuīt qđ a vtu
tis pposito fuisse pmotos. idubitata sñis tenere

debemus. q̄ si quis leditur (eadem namq̄ que in
principijs proposuimus etiā i fine firmabimus)
si quis inq̄ leditur: a semet ipso leditur. Nec ab ul
lo alio. etiam si innumeri sunt qui noceant. Et si
om̄es qui terram ⁊ mare inhabitant conueniant
ad ledendum: nocere nequaq̄ possunt ei qui a se
metipso non leditur. ¶ Finis huius operis.

